सऊदी अरब राज्य की लेखापरीक्षा का

महान्यायालय

तथा

भारत के नियंत्रक एवं महालेखापरीक्षक

के मध्य

सार्वजनिक क्षेत्र में लेखापरीक्षा सहयोग

पर

समझौता ज्ञापन

"सऊदी अरब के राज्य के महान्यायालय तथा भारत के नियंत्रक एंव महालेखापरीक्षक, जिन्हें इसके पश्चात "पक्षों" के रूप में संदर्भित किया गया है, को पारस्परिक सम्मान, विश्वास, समानता, साझेदारी एवं सहयोग के सिद्धांतों के आधार पर तथा सर्वोच्च लेखापरीक्षा संस्थानों के अंतर्राष्ट्रीय संगठन (इंटोसाई) एवं एशियाई संगठन (एसोसाई) की गतिविधि के मौलिक सिद्धांतों एवं प्रावधानों के अनुसार, एवं अपने स्वयं के राज्यों के लागू कानूनों के लिए तथा उनके उपलब्ध संसाधनों के अनुसार वित्तीय, अनुपालन और निष्पादन लेखापरीक्षा की दक्षता बढ़ाने की पारस्परिक आकांक्षा के मेल से; यह समझौता ज्ञापन यथा निम्नलिखित संपन्न होगा:

प्रथम अनुच्छेद

इस समझौता ज्ञापन के अंतर्गत सहयोग का उद्देश्य इंटोसाई, एएसओएसएआई और किसी भी अन्य क्षेत्रीय संगठनों के ढांचे के भीतर वित्तीय, निष्पादन और अनुपालन लेखापरीक्षा के क्षेत्रों में पक्षों के बीच सहयोग और कुशल बातचीत के लिए एक ढांचा मज़बूत करना, बढ़ावा देना और विकसित करना है।

द्वितीय अनुच्छेद

दोनों पक्ष निम्नलिखित क्षेत्रों में सहयोग करेंगे:

1. विशेषज्ञता का आदान-प्रदान और अनुसंधान परियोजनाओं एवं सामान्य हितों के क्षेत्रों से संबंधित गतिविधियों की साझेदारी। इसमें परामर्श प्रदान करना, संगोष्ठी आयोजित करना, वित्तीय, निष्पादन और अनुपालन लेखापरीक्षा के क्षेत्रों पर बैठकें आयोजित करना सम्मिलित है;

2. वित्तीय, निष्पादन और अनुपालन लेखापरीक्षा से संबंधित विषयों पर संयुक्त प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करना;

3. लेखापरीक्षा नियमावली और लेखापरीक्षा पद्धतियों का आदान-प्रदान।

तृतीय अनुच्छेद

इस ज्ञापन के अंतर्गत गतिविधियों का संचालन करते समय, प्रत्येक पक्ष से यह अपेक्षा की जाती है कि वे अपने उपलब्ध संसाधनों के अनुसार अपनी संबंधित गतिविधियों की लागत और खर्च वहन करें।

चतुर्थ अनुच्छेद

इस समझौता ज्ञापन के अंतर्गत गतिविधियों के कार्यान्वयन में पक्षों के मध्य संचार अंग्रेजी में होगा।

पंचम अनुच्छेद

1. इस समझौता ज्ञापन के अंतर्गत सूचना एवं सामग्रियों के आदान-प्रदान में, प्रत्येक पक्ष सूचना के अंतर्राष्ट्रीय आदान-प्रदान और राज्य की गोपनीयता और कानून द्वारा संरक्षित अन्य गोपनीयता के संरक्षण से संबंधित कानूनों द्वारा निर्देशित होगा।;

2. प्रत्येक पक्ष दूसरे पक्ष द्वारा प्राप्त या आपूर्ति की गई आदान-प्रदान की गई सूचना और सामग्री का उपयोग केवल अपने उद्देश्यों के लिए करेगा, और इसे दूसरे पक्ष की सहमति के बिना किसी तीसरे पक्ष को प्रदर्शित नहीं किया जाएगा।

3.

षष्ठम अनुच्छेद

पक्षकार इस ज्ञापन के परिणामस्वरूप होने वाली संयुक्त गतिविधियों और परियोजनाओं की बौद्धिक संपदा का सम्मान करेंगे।

सप्तम अनुच्छेद

इस समझौता ज्ञापन के किसी भी प्रावधान की व्याख्या एवम/या कार्यान्वयन से उत्पन्न होने वाले किसी भी मतभेद या विवाद का निपटारा दोनों पक्षों के बीच प्रत्यक्ष परामर्श एवम/या बातचीत के माध्यम द्वारा आपसी सहमति से किया जाएगा।

अष्टम अनुच्छेद

कोई भी पक्ष लिखित रूप में इस समझौता ज्ञापन में संशोधन का अनुरोध कर सकता है। ऐसे संशोधन पर दोनों पक्षों द्वारा लिखित रूप में सहमति व्यक्त की जाएगी और यह उनके अपने राज्यों की नियामक प्रक्रियाओं के अनुसार लागू होगा।

नवम अनुच्छेद

1. यह ज्ञापन राजनयिक चैनलों के माध्यम से अंतिम अधिसूचना के 30 दिनों के बाद प्रभावी होगा जो नियामक प्रक्रियाओं के पूरा होने का आश्वासन देता है।

2. इस ज्ञापन की अवधि पांच वर्ष की है और इसे एक वर्ष की अवधि के लिए नवीनीकृत किया जाएगा, जब तक कि कोई एक पक्ष ज्ञापन समाप्ति तिथि से कम से कम तीन महीने पहले राजनयिक माध्यम से दूसरे पक्ष को ज्ञापन की समाप्ति की सूचना न दे।

3. इस ज्ञापन की समाप्ति के पश्चात , इसके नियम और विनियम सभी चल रहे कार्यक्रमों, परियोजनाओं या निपटान के अंतर्गत आने वाले किसी भी अधिकार पर प्रभावी होंगे।

2024 में 29 अगस्त को अंग्रेजी, हिंदी और अरबी भाषाओं में प्रत्येक में तीन मूल प्रतियों में हस्ताक्षरित। सभी प्रतियाँ समान कानूनी प्रभाव रखती हैं। इस ज्ञापन की व्याख्या में किसी भी विचलन के मामले में, अंग्रेजी पाठ मान्य होगा।

भारत के नियंत्रक एवं महालेखापरीक्षक की ओर से	**सऊदी अरब साम्राज्य के जनरल कोर्ट ऑफ ऑडिट की ओर से**
श्री गिरीश चंद्र मुर्मू **नियंत्रक एवं महालेखापरीक्षक**	**डॉ. हुसाम बिन अब्दुलमोहसिन अलंगरी** **अध्यक्ष**

مذكرة تفاهم بين

مكتب المراقب والمراجع العام في جمهورية الهند

والديوان العام للمحاسبة في المملكة العربية السعودية

للتعاون في مجال العمل المحاسبي والرقابي والمهني

إن مكتب المراقب والمراجع العام في جمهورية الهند والديوان العام للمحاسبة في المملكة العربية السعودية (المشار إليهما فيما بعد بـ"الطرفين")، استناداً إلى مبادئ الثقة المتبادلة والاحترام والشراكة والتعاون، وفي ضوء الأحكام والمبادئ الرئيسة للمنظمة الدولية للأجهزة العليا للرقابة المالية العامة والمحاسبة (الإنتوساي)، والمنظمة الآسيوية للأجهزة العليا للرقابة المالية العامة والمحاسبة (الآسوساي)، وإدراكاً منهما لأهمية تبادل الخبرات والمعلومات في هذا المجال من أجل استفادة الطرفين من خبراتهما, وسعياً إلى تنظيم سبل التعاون بينهما في مجالات المراجعة المالية، ورقابة الالتزام، ورقابة الأداء، وعلى أساس من المساواة والمنفعة المشتركة، ووفقاً للأنظمة والقوانين والتعليمات المعمول بها في كلا البلدين، ووفقاً للإمكانات المتاحة؛ قد اتفقا على ما يأتي:

المادة الأولى

تهدف هذه المذكرة إلى تعزيز التعاون بين الطرفين، في مجالات: المراجعة المالية، ورقابة الالتزام، ورقابة الأداء؛ وذلك في إطار المنظمة الدولية للأجهزة العليا للرقابة المالية العامة والمحاسبة (الإنتوساي)، والمنظمة الآسيوية للأجهزة العليا للرقابة المالية العامة والمحاسبة (الآسوساي)، والمنظمات التي يشارك في عضويتها الطرفان.

المادة الثانية

يعمل الطرفان على تنفيذ مجالات التعاون عبر الوسائل الآتية:

١- تبادل الخبـــرات والمشاركة في المشروعات البحثية والنشاطات المتعلقة بالقضايا ذات الاهتمام المشترك، ويشمل ذلك تقديم الاستشارات وإقامة الندوات وتنظيم الاجتماعات والمؤتمرات حول الموضـوعات المهنية المعاصـرة في مجالات: المراجعة المالية، ورقابة الالتزام، ورقابة الأداء.

٢- تنظيم برامج تدريبية مشتركة في مجالات: المراجعة المالية، ورقابة الالتزام، ورقابة الأداء.

٣- تبادل أدلة العمل وقواعده ومنهجياته.

المادة الثالثة

يتحمل كل طرف - وفقاً لإمكاناته المتاحة - تكاليف تنفيذ ما يخصه في هذه المذكرة.

المادة الرابعة

تكون جميع الاتصالات والمراسلات بين الطرفين باللغة الإنجليزية.

المادة الخامسة

١- يجب على كل طرف، عند تبادل المعلومات حيال تنفيذ هذه المذكرة، أن يعمل وفق الأنظمة والقوانين والتعليمات المعمول بها لدى بلده بشأن التبادل الدولي للمعلومات وحماية أسرار الدولة أو أي أسرار أخرى يحميها القانون.

٢- يلتزم الطرفان بألا تُستخدم المعلومات والوثائق المتبادلة بينهما إلا للأغراض المخصصة لها وفقاً لما اتفقا عليه، وألا تُنقل إلى طرف ثالث وألا تُستخدم لأغراض إدارية أو قضائية أو تحريرية دون موافقة مكتوبة من الطرف الذي قدمها، ويبقى هذا الالتزام سارياً حتى بعد انتهاء العمل بهذه المذكرة.

المادة السادسة

يتخذ الطرفان التدابير اللازمة لحماية حقوق الملكية الفكرية الناشئة من أي نشاط أو مشروع في ضوء هذه المذكرة، وذلك في ضوء الأنظمة (القوانين) السارية في بلديهما والاتفاقيات الدولية المنضم إليها الطرفان.

المادة السابعة

يسوّى أي خلاف ينشأ بين الطرفين حول تفسير هذه المذكرة أو تنفيذها، ودياً بالتشاور بينهما، وذلك بما يخدم مصالحهما المشتركة.

المادة الثامنة

يجوز تعديل هذه المذكرة من خلال الموافقة المكتوبة المتبادلة بين الطرفين، وتدخل التعديلات حيز النفاذ وفقاً للإجراءات النظامية المتبعة في كلا البلدين.

المادة التاسعة

١- تدخل هذه المذكرة حيز النفاذ اعتباراً من اليوم التالي لمضي (ثلاثين) يوماً من تاريخ آخر إشعار متبادل بين الطرفين - عبر القنوات الدبلوماسية - يؤكد استكمال الإجراءات النظامية اللازمة لدخولها حيز النفاذ.

٢- مدة هذه المذكرة (خمس) سنوات، تبدأ من تاريخ دخولها حيز النفاذ، وتتجدد تلقائيًا لمدة أو مدد متتالية كل منها (سنة) واحدة، ما لم يبلّغ أحد الطرفين الطرف الآخر كتابةً - عبر القنوات الدبلوماسية - برغبته في إنهائها، أو عدم تجديدها؛ وذلك قبل (ثلاثة) أشهر على الأقل من التاريخ المحدد للإنهاء أو الانتهاء.

٣- في حال إنهاء العمل بهذه المذكرة أو عدم تجديدها؛ تظل أحكامها سارية المفعول بالنسبة إلى البرامج أو الأنشطة أو المشروعات التي نشأت في ظلها أو التي لم يُنتهَ من إنجازها، أو الحقوق التي نشأت في ظلها ولم تسوَّ بعد وفقاً لأحكامها.

حررت هذه المذكرة في مدينة الرياض، المملكة العربية السعودية بتاريخ ١٤٤٦/٢/٢٥هـ الموافق ٢٠٢٤/٨/٢٩م، من نسختين أصليتين باللغات: (العربية، والهندية، والإنجليزية)، وجميع النصوص متساوية في الحجية، وفي حال الاختلاف في التفسير يُرجَّح النص الإنجليزي.

عن الديوان العام للمحاسبة	**عن مكتب المراقب والمراجع العام**
في المملكة العربية السعودية	**في جمهورية الهند**
الدكتور. حسام بن عبدالمحسن العنقري	**السيد. شيري جيريش تشاندرا مارمو**

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING

BETWEEN

THE COMPTROLLER AND AUDITOR GENERAL OF THE REPUBLIC OF INDIA

AND

THE GENERAL COURT OF AUDIT OF THE KINGDOM OF SAUDI ARABIA

ON

COOPERATION ON AUDITING IN THE PUBLIC SECTOR

The Comptroller and Auditor General of India and the General Court of Audit of The Kingdom of Saudi Arabia hereinafter referred to as "the Parties", on the basis of the principles of mutual respect, trust, equality, partnership, and cooperation, in accordance with provisions and fundamental principals of activity of the International Organisation of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) and Asian Organisation of Supreme Audit Institutions (ASOSAI), and in conjunction with the mutual aspiration to increase the efficiency of financial, compliance, and performance audits, with full respect for the enforced laws of their own States and according to their available resources; this Memorandum of Understanding shall be concluded as follows:

Article I

The objective of the cooperation under this Memorandum of Understanding is to strengthen, promote, and develop a framework for cooperation and efficient interaction between the Parties in the areas of financial, performance, and compliance audits within the framework of INTOSAI, ASOSAI and any other regional organizations of which they are members.

Article II

The Parties will cooperate in the following areas:

1. Exchange of expertise and sharing research projects and activities related to areas of common interests. This includes providing consultations, conducting seminars, organizing meetings on areas of financial, performance, and compliance audits;

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING

BETWEEN

THE COMPTROLLER AND AUDITOR GENERAL OF THE REPUBLIC OF INDIA

AND

THE GENERAL COURT OF AUDIT OF THE KINGDOM OF SAUDI ARABIA

ON

COOPERATION ON AUDITING IN THE PUBLIC SECTOR

The Comptroller and Auditor General of India and the General Court of Audit of The Kingdom of Saudi Arabia hereinafter referred to as "the Parties", on the basis of the principles of mutual respect, trust, equality, partnership, and cooperation, in accordance with provisions and fundamental principals of activity of the International Organisation of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) and Asian Organisation of Supreme Audit Institutions (ASOSAI), and in conjunction with the mutual aspiration to increase the efficiency of financial, compliance, and performance audits, with full respect for the enforced laws of their own States and according to their available resources; this Memorandum of Understanding shall be concluded as follows:

Article I

The objective of the cooperation under this Memorandum of Understanding is to strengthen, promote, and develop a framework for cooperation and efficient interaction between the Parties in the areas of financial, performance, and compliance audits within the framework of INTOSAI, ASOSAI and any other regional organizations of which they are members.

Article II

The Parties will cooperate in the following areas:

1. Exchange of expertise and sharing research projects and activities related to areas of common interests. This includes providing consultations, conducting seminars, organizing meetings on areas of financial, performance, and compliance audits;

2. Conduct joint training programs on topics related to financial, performance, and compliance audits;
3. Exchange of audit manuals and audit methodologies.

Article III

In conducting activities under this Memorandum, each party is expected to bear the costs and expenses of their respective activities according to their available resources.

Article IV

The communication between the Parties in the implementation of the activities within this Memorandum of Understanding will be in English.

Article V

1. In the exchange of information and materials under this Memorandum of Understanding, each Party shall be guided by their applicable laws related to the international exchange of information and the protection of state secrets and other secrets protected by law;
2. Each Party shall only use the exchanged information and materials received by or supplied to the other Party for their purposes, and it shall not be shown to a third party without the consent of the other party.

Article VI

The Parties shall respect the intellectual property of the joint activities and projects that result from this Memorandum.

Article VII

Any differences or disputes arising from the interpretation and/or implementation of any of the provisions of this Memorandum of Understanding will be settled by mutual agreement of the Parties.

Article VIII

Either Party may request, in writing, an amendment of this Memorandum of Understanding and shall enter into force according to the regulatory procedures of their own States.

Article IX

1. This Memorandum shall come into effect after 30 days of the last notification through diplomatic channels that assures the completion of the regulatory procedures.
2. The duration of this Memorandum is a five-year term and shall be renewed for a one-year term unless one of the parties notifies the other through diplomatic channels of the termination of the Memorandum at least three months before the Memorandum end date.
3. After the termination of this Memorandum, its rules, and regulations shall be in effect on all the ongoing programs, projects, or any rights that are under the settlement.

SIGNED in three originals each in the English, Hindi and Arabic languages in Riyadh, Kingdom of Saudi Arabia on 29 August 2024. All texts hold the same legal effect. In case of any divergence in the interpretation of this Memorandum, the English text shall prevail.

On behalf of the Comptroller & Auditor General of India

Mr. Shri Girish Chandra Murmu
Comptroller & Auditor General

On behalf of the General Court of Audit of the Kingdom of Saudi Arabia

Dr. Hussam Bin Abdulmohsen Alangari
President